

Gut Sábész

גוט שבת

19. évfolyam 48. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 19:06 • י" אלול תשע"ז • 2017. 9. 1. • פרשת כי תצא • Szombat kimenetele: 20:10

8000 adag sólet a fesztiválon

A főváros egyetlen kóser gasztrorofesztiválja idén is több ezer embert vonzott a Kazinczy utcába. Közel 8000 adag sólet készült az EMIH harmadik alkalommal megrendezett Sóletfesztiváljára. A magyar, a jemeni, izraeli és a lengyel sólet közül a libahússal készült magyar változat volt a legnépszerűbb. A sóleten kívül kóser sütemények és saláták is szerepeltek a kínálatban. Az egész napos fesztiválon klezmer zenekarok és színes gyermekprogramok is gondoskodtak a szórakozásról.

Vattamány Zsolt, a VII. kerület polgármestere köszöntőjében elmondta: „Erzsébetváros különleges helyzetben van, hiszen nem csupán a kultúránk, de ennek megfelelően a gasztronómiánk is sokféle. [...] a rendezvény szervezői ma megis-

mertetik kultúrájuk egy részét, egyik emblemikus ételüket, a sóletet. Erzsébetváros polgármestereként egyszerre lehetek házigazdája és vendége is ennek a különleges fesztiválnak, és köszönöm a szervezőknek, hogy már harmadik alkalommal hozták el kerületünkbe ezt a gasztronómiai ünnepet.”

Az esemény megnyitóján Köves Slomó vezető rabbi is üdvözölte az érdeklődőket: „A közös étkezés, tradicionális ételeink azokra is hatással vannak, akik a hagyományoktól valamelyest eltávolodtak. A zsidó gasztronómia mai ünnepe lehetőséget teremt arra, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz és megismerjük egymás kultúráját.”

Az érdeklődők nemcsak a kóser konyha, de a zsidó élet rejtelseibe is bepillantást nyer-

hettek és megismerkedhettek az EMIH programjaival és társ-szervezeteinek működésével. A rendezvény teljes ideje alatt elérhető volt a közkedvelt „Kérdezd a rabbit” stand, ahol bárki feltehetette kérdéseit a jelenlévő rabbiknak.

A fesztivál házigazdájával, Köves Slomóval Somogyi Zoltán szociológus beszélgetett a zsidó szokásokról, kultúráról, a zsidó-nem zsidó együttélés kérdéseiről. A színpadon folytatott kerekasztalbeszélgetés során Ónody-Molnár Dóra újságíró Szilánk Zsuzsával, a Maimonidész Gimnázium operatív igazgatójával, Erdős Judittal, az Óbudai zsinagóga vezetőjével és Steiner Zsófiával, a Gut Sábész és az Egység magazinok főszerkesztőjével beszélgetett a kóser konyháról.

Újra sábaton Ráckeven!

Már lehet jelentkezni a következő Duna-parti héttvégére, melynek témája: Lenni vagy nem lenni – A létezés nagy kérdései

Időpont: november 3-5.

További információ és jelentkezés: **061 268-0183;**
posta@zsido.com

Legyen ön is CEDEK-önkéntes!

Sokan szeretnének önkéntesként segíteni valamilyen cél elérésében, de nem tudják, hogy kezdjenek hozzá. A CEDEK-ben mindenki találhat magának feladatot. Szeptembertől indul ismét ételosztási akciónk. Ide és a folyamatos önkéntes munkákra is várjuk jelentkezéseket!

Regisztráció:

www.cedek.hu/onkentesseg

Zsidó iskola a belvárosban

A Bét Menáchem Héber–Magyar Kéttannyelvű Általános Iskola, Óvoda, Bölcsőde Budapest belvárosában található, államilag akkreditált intézmény, mely a gyermekeket vallásgyakorlati háttérüktől függetlenül fogadja. Családias légkörben, szeretetteljes, biztonságos, modern környezetben történik a nevelő-oktató munka.

Hetiszakasz

74 parancsolat

Szakaszunkban – *Ki Téccé* (5Mózes 21:10–25:19.) – Mózes különböző törvényeket ismertet, köztük a hadifogoly nővel kötött házasság szabályait, az elsőszülött fiú jogait, az engedetlen, fegyelmezetlen fiú büntetését stb., majd elmondja, hogy kötelező a kivégzett ember – és ebből eredően min-

den ember – holttestét még aznap eltemetni, a talált jószágot megőrizni és visszaszámaztatni jogos tulajdonosának, stb. A szakasz megismétli a házasság, valamint a zsidó erkölcs és szemérmesség törvényeit és utasításait, a válás módját, a tábor tisztaságának szabályait, stb.

Zsidó híradó

Megrongálták a balfi emlékhelyet

Augusztus 25-én, pénteken lakossági bejelentést érkezett a Győr-Moson-Sopron Megyei rendőr-főkapitányságra, arról, hogy a Balfi Nemzeti Irodalmi és Történelmi Emlékhely szoboregyüttesének három kőtábláját összetörték. Rongálás miatt, ismeretlen tettes ellen indított nyomozást a Soproni Rendőrkapitányság – közölte az MTI megkeresésére hétfőn a sajtóosztálya.

A Miniszterelnökség hétfőn közölte: a kormány mélyen elítéli az emlékhelyen történt rongálást, és együtt érez a magyar határvidék egykori munkatáborában meggyilkolt zsidó kényszer munkások és más foglyok hozzátartozóival, valamint az emlékhely alkotóival. A soproni önkormányzat 200 ezer forin-

tos nyomravezetői díjat ajánlott fel, és bejelentette, hogy részt vesz az emlékmű helyreállításában.

A *Kutas László* szobrászművész és *Winkler Barna* építész tervei alapján készült emlékművet 2008-ban avatták fel a meggyilkolt zsidó munkaszolgálatosok emlékére. Balfra 1944-ben vonultak be a németek és itt létesítették a járás egyik legnagyobb munkaszolgálatos táborát. A kétezer foglyot a község kiűrtett birkaistállójában és a gazdák pajtaiban helyezték el. A nélkülözések, a higiénia hiánya és az embertelen bánásmód miatt sok száz ember pusztult el. Többek között itt gyilkolták meg *Szerb Antal* irodalomtörténész-író, *Sárközi György* költőt és *Halász Gábor* esztétát is.

Érzelem és értelem keveredése

Eheti szakaszunkban olvashatunk a *sátne*zről, azaz a gyapjú és a len keverésének a tilalmáról: „Ne öltösz fel vegyes szövést, gyapjút és lent együtt.” (5Mózes 22:11.)

A haszid bölcsek tanítják, hogy csakúgy, mint a többi Tórai parancsolatnak, ennek is megvan a spirituális vetülete.

Az emberi életnek alapvetően két dimenziója van. Azokat a tapasztalatokat, amelyeket az ember kontrollált módon és mértékben szív magába, belső élményeknek nevezük, míg azokat, melyek az embert kontrollálatlan mértékben érik, körülvevő tapasztalatnak hívjuk.

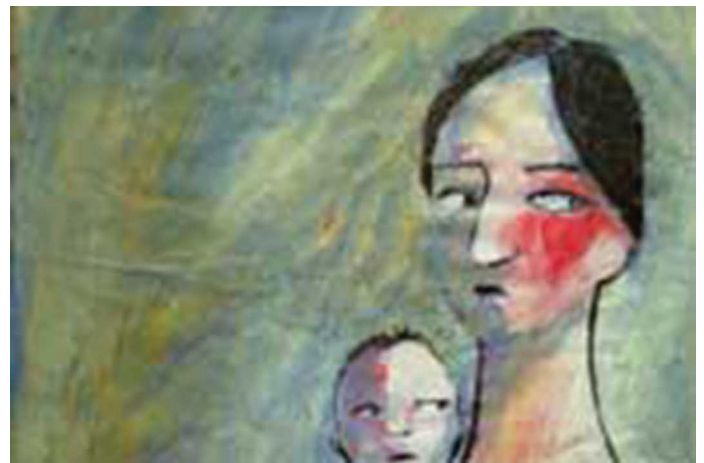
A kabbala terminológiájában ételnek nevezzük a belső tapasztalatokat – mint hogy ennek mértékét mi magunk szabályozzuk a számunkra érzékelhető mértéknek megfelelően –, és ruhának a minket körülvevőket. A minket körülvevő élmény lehet intellektuális vagy emocionális, de egyszerre nem lehet mindkettő. Ez azért van, mert definíciójából következően egy mindent átfogó, egydimenziós határról beszélünk. Egy ilyen típusú élmény lényege az, hogy az ember mindenféle mellébe-

szelés nélkül tökéletesen, teljes valójában adja át magát az élménynek. Ekkor nincs helye elemzésnek, szűrésnek, válogatásnak, mert az már önmagában azt jelentené, hogy mi interpretáljuk bizonyos értelemben az élményt, és próbáljuk azt számunkra érzékelhető formára bontani.

Ez a *sátne*z spirituális megfelelője: mikor érzelmeket és értelmet próbálunk keverni egymással. Ezzel önmagában még nincs baj, hiszen ez az ember egyik legmagasabb szintű törekvéseinek az egyike. Ám egy ilyen elegyet már nem használhatunk ruhának, vagy ha meg is próbáljuk, azt fogjuk tapasztalni, hogy az viharok idején nem tud megfelelő védelmet nyújtani számunkra.

Minden olyan ambíciókat illetően, melyre a minket körülvevő élmény jellemző, arra kell törekednünk, hogy érzelmeinket és értelmünket egyéni szinten ötvözzük benne anélkül, hogy ezalatt lelkünk gyapjúját és lenjét kevernénk egymással.

Kovács Kristóf rabbinövendék
cikke a **lubavicsi Rebbe**
tanítása nyomán

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 19:15: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 18:00: **Honnan tudjuk, hogy tartós lesz a házasság?** (Oberlander Báruch előadása);

19:00: *Minchá* délutáni ima, *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8:45: Hetiszakasz-tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*

18:55: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 19:00: Tanulás,

19:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Hétköznapi és sábeszi angyalok

Mielőtt elmesélném találkozásomat a lubavicsi Rebbével, szeretném kifejezni a hálámat, hogy ezt most megtehetem. Ötven éve várok rá, hogy megoszthassam a történetem, úgyhogy ez is híven mutatja, hogy sosem szabad feladni a reményt, bármire is vágyunk az életben.

Yonasan Wienernek hívják. Ausztráliában, Melbourneben születtem, később egy ideig New Yorkban éltem, most meg Jeruzsálemben élek és tanítok.

A családom eredetileg Lengyelországból származik, ám édesapám a jesivaéveit már Németországban töltötte. A Kristályéjszaka idején is ott volt, ám ezt követően Hollandiába, Franciaországba, majd végül Ausztráliába menekült a családjával. Apám ott folytatta gimnáziumi, majd egyetemi tanulmányait. Valódi lángelme volt. Szabadidejében mérgek és ellenanyagok után kutatott. Mindezt kedvtelésből, anélkül hogy bármi elismerést vagy ellenszolgáltatást kapott volna erőfeszítése-ért. Őt idézve, így fejezte ki az ausztrál kormánynak a megmenekülése miatt érzett háláját.

Az 1960-as években apám Fullbright ösztöndíjat nyert, hogy rákkutatással foglalkozzon a Columbia Egyetemen, New Yorkban. Így összepakoltunk, s ideiglenesen Flushingba költöztünk, New Yorkba, ahol apám nővére élt. Míg New Yorkban voltunk, apám elhatározta, hogy meglátogatja a lubavicsi Rebbét, és engem meg anyámat is magával visz.

Itt kezdődik a történetem.

Találkozónk eredetileg 1962. július 24-re volt tervezve, este tíz órára. Apám mindig nagyon pontos volt, így már 45 perccel korábban odaértünk. Ezután azonban még hosszan kellett várni, mert az akkori jeruzsálemi polgármester, *Mordecháj Is-Sálom*, majd utána Borg rabbi,

az izraeli vallási miniszter volt előttünk a sorban.

Végül hajnali egykor mentünk be a Rebbéhez. Olyan pontosan emlékszem az irodájára, mintha csak tegnap lettem volna nála. A falak fa lambériával voltak fedve és a Rebbe asztalán egy hatalmas, nagyjából az orromig érő óra volt, így pont

Yonasan Wiener rabbi a jeruzsálemi Yeshiva Ohr Somayachban tanít, ahol ő felel a rabbinikus vizsga programért. Az interjút otthonában adta 2014 augusztusában.

rá esett a tekintetem. Már későre járt. A Rebbe apámmal a rákkutató tevékenységéről beszélgetett, melyet a Columbián végzett. Látszott, hogy a Rebbét valóban nagyon érdekli, amivel foglalkozott, s az is, hogy pontosan érti azt, amiről apám beszélt neki. Kettejük beszélgetése olyan volt mint mikor két tudós beszélget.

A Rebbe édesanyám munkája iránt is nagy érdeklődést mutatott – ő akkoriban a Melbourne Női Segélyszervezet elnöke volt, New Yorkban pedig rendszeresen látogatta a nőknek szóló Chábád konferenciákat. A Rebbe első kézből, anyámtól szerette volna tudni, hogy mit csinálnak pontosan a konferencián.

Miután már mindkét szülőmmel beszéltem, a Rebbe felém fordult. Apám bátorítva mondta: „Nu, talán van valami amit te is meg szeretnél kérdezni a Rebbétől?”

Bár még csak kilenc éves voltam, de nem voltam szégyenlős, így rögtön rávágtam: „Igen, van egy kérdésem a Rebbéhez.”

Azt kérdeztem, hogy mikor péntek este, azaz sábesz első énekezése előtt vagyunk, és énekeljük az angyalok köszöntését, a *Sálom Áléchemet*, miért van az, hogy a nóta négy strófájában vé-

gy folytatta: „Most elmondom neked az okát. Kétfajta angyal létezik. Hétköznapi angyalok és sábeszi angyalok. A szolgálattelvő angyalok, azok a hétköznapi, szolgáló angyalok, akiket sábesz bejövetelekor nem üdvözlünk, hanem elköszönünk tőlük. Héberül ugyanaz a szó fedti azt, mikor valakit üdvözlünk, mint azt, mikor valakitől búcsút veszünk. Így mikor az első strófában mondjuk, hogy sálom, valójában ezektől a hétköznapi angyaloktól köszönünk el a sábesz bejövetele miatt, s ezután üdvözljük a sábesz angyalait, a béke angyalait. Most már láthatod, egyik strófa sem felesleges.”

Ezután a Rebbe rám mosolygott, s azt kérdezte: „Megértetted?” Bólintottam.

Mindez 1962-ben történt, mikor kilenc éves voltam, tehát 52 évvel ezelőtt. Mégis, úgy érzem mintha csak tegnap történt volna. Olyan, mintha most is itt állna a Rebbe előttem, és beszélne hozzám. Ilyen erős nyomot hagyott bennem.

Yonasan Wiener rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség

A megtérés ereje

A megtérés egyetlen pillanat. Az egyik pillanatban a lény teljesen eltávozik a Teremtőjétől és önmaga igazi énjétől, s a következőben máris teljesen egyesülnek. A megtérés ereje időn túli.

Tzvi Freeman a lubavicsi Rebbe tanításai alapján

gig a béke angyalairól (*máláhéj hášalom*) énekelünk, kivéve az elsőben, ahol a szolgáló (*máláhéj hášoresz*) angyalokról.

„Miért így énekeljük? Miért nem énekeljük minden strófában csak a béke angyalait?” – kérdeztem. A Rebbe mélyen a szemembe nézett. És bár már előtte egész este rengeteg embert fogadott, számtalan beszélgetésen volt túl, abban a pillanatban csak én voltam fontos, s a velem való beszélgetés. Úgy éreztem, hogy számára abban a pillanatban egyedül én létezem a világon. Mintha senki és semmi más nem számított volna neki éppen.

A Rebbe azt mondta: „Ha figyelmes vagy, észreveszed, hogy az első két strófa eleinte feleslegesnek is tűnhetne. Az első azt mondja: „Béke rátok, szolgáló angyalok”, majd a második azt, hogy „Gyertek békében, béke angyalai”. Olyan, mintha mindkettő üdvözlőné őket, akkor miért kell mindkettőt elmondani?”

Kóser konyha

Fahéjas kalács

párve

A tésztához:

½ pohár cukor

½ pohár étolaj

1 kocka élesztő

½ kg liszt

2/3 pohár langyos víz

2 marék mazsola

2 tojás

A töltelékhez:

7-8 ek. cukor

2 kk. őrölt fahéj

egy kevés étolaj

A tetejére:

½ pohár méz

2 ek. cukor

2 marék dió apróra vágva,
vagy darálva

Az élesztőt 1-2 evőkanál cukorral felfuttatjuk a vízben, majd a tészta többi hozzávalójával együtt nagy tálba teszszük. Néhány perc alatt rugalmas tésztát gyúrunk. Fél órán át letakarva kelesztjük. Ezalatt a töltelékhez való cukrot és fahéjat egy kis tálkában összekeverjük, a tetejére való mézet, cukrot és diót pedig lábosba töltjük, és néhány perc alatt, kis lángon összemelegítjük vigyázva, nehogy megégjen.

Egy kör alakú tortaformát sütőpapírral kibélelünk, a forró, enyhén karamellizált mézet óvatosan beletöltjük, a forma alján egyenletesen eloszlatjuk. A tésztát ujjnyi vastag téglalappá nyújtjuk, olajjal vékonyan megkenjük, a töltelékkel megszórjuk, majd feltekerjük. Másfél-két ujjnyi vastag szeletekre vágjuk, a tortaformába helyezzük azokat. Újabb fél óra kelesztés után, 180 fokra előmelegített sütőben 35-40 perc alatt készre sütjük.

Maimonidész gólyatábor Mádon

Újságunk hasábjain olvasóink az elmúlt hónapokban nyomon követhették egy új zsidó iskola, a Maimonidész Angol-magyar Kéttannyelvű Gimnázium megalakulását és az első tanév felé vezető események folyamát. Mostanra a diákok és a tanárok készen állnak, hogy megkezdjék a munkát. Lezajlott az első szülői-értekezlet, elkészültek az egyenruhák, összeálltak az óravázlatok. Ám a tanév megkezdése előtt még egy fontos „feladat” várt a most induló 0. évfolyamosokra: át kellett esniük az első közös programon, a gólyatáboron.

Az ismerkedésre és az osztály összekovácsolására szánt kétnapos kirándulás helyszíne Tokaj-hegyalja volt. A diákok (két, még külföldön tartózkodó igazolt hiányzót leszámítva) a mádi Csodarabbik útja fog-

dóba utaztak osztályfőnökükkel, dr. Majoros Máriaival, zsidótörténelem tanárunkkal, Megyeri

Jonatánnal és az iskola operatív igazgatójával, Szilánk Zsuzsával.

Mádon a helyi zsidóság történetével kapcsolatos interaktív játékokkal telt az első nap, melynek az ismeretszerzésen túl az összecsiszolódás is célja volt. Nem maradhatott el természetesen a kirándulások örök kedvenc programja, a gitáros közös éneklés sem, melyen Megyeri Jonatán haszid dallamokkal ismertette meg a diákokat.

A kirándulás második napján Tokaj zsidó emlékeivel ismerkedtek a fiatalok – miután

a Bodrogon kenekben evezve közelítették meg a környék legrégebbi zsidó temetőjét. Innen busszal indultak vissza Budapestre.

Az iskola egyik fontos célkitűzése, hogy diákjaik megtanuljanak önálló véleményt formálni és megfelelő formába önteni kritikus észrevételeiket. Ezt rögtön meg is tették a fiatalok, ugyanis túl rövidnek ítélték a kétnapos gólyatábor...

A rabbi válaszol

Miért járnak a hajadonok hajadonfőtt?

Tisztelt Rabbi!

Két hete a Gut sábeszben megjelent válaszában a férjezett asszonyok fejedéséről írt. Nekem az volna ennek kapcsán a kérdésem, hogy a zsidó hajadonoknak miért nem kell eltakarniuk a hajukat, ahogy azt sok más kultúrában teszik.

Köszönöm a választ!

Üdvözlettel

Lilla

Kedves Lilla!

A korábban idézett forrásokból kiderül, hogy a hajadon lányok nem takarják el a hajukat: a tórai parancsolat (4Mózes 5:18.), amiből a haj eltakarásának micváját levezetjük csak a férjes asszo-

nyokra, elvált nőkre és özvegyekre vonatkozik.

Egy magyarázat szerint (idézi a Párim möitot responsum 1:35.), ennek éppen az az oka, hogy így könnyen felismerhetővé válik, hogy ki nem házas még, ez pedig megkönnyíti a párkeresést és házasodást (lásd még a lubavicsi Rebbe: Igrot kodes 11. kötet 200. old.).

A pozsonyi Chátám Szofér rabbi (Nödárim 30b-hez kommentárjában) egy további magyarázatot ad erre. Szerinte ez egyike azon szokásoknak, melyekkel megkülönböztetjük magunkat a zsidótól eltérő kultúráktól, ahogy a Tóra mondja: „...törvényeik szerint ne járjatok” (3Mózes 18:3.).

Mivel más kultúrákban elterjedt volt, hogy már a házasság előtt is befedték a nők a fejüket, ezért a zsidó lányok hajadonfőtt jártak, hogy megkülönböztessék magukat.

[A legismertebb ilyen megkülönböztető jel a kipa viselése, melynek egyik oka éppen az, hogy megkülönböztessük magunkat a hajadonfőtt imádkozó kultúráktól (lásd Tiré záháv, OC 8:3.).]

Egyes szefárd közösségekben a lányok imához mégis befedik a fejüket, de áskénáz zsidóknál ez nem szokás (lásd Jábíá omer responsum 6. kötet OC 15. fejezet).

Üdvözlettel:

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi

Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,

Dénes Anna, Kovács Kristóf

Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria

ISSN 1416-4604

EMIH

EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG